

Vitalismen i Tage Skou-Hansens romanværk *Det runde bord* (1986-1991)

- under hensyntagen til værkets allusioner og citater

Lise Præstgaard Andersen

Tage Skou-Hansens tetralogi *Det runde bord*¹ tager udgangspunkt i et 40 års studenterjubilæum i 1982, hvor de fremmødtes tanker kredser om den afdøde klassekammerat Aksels desperate skæbne. Den begavede og karismatiske ven, der udøvede en skæbnesvanger tiltrækning på såvel mandlige beundrende kammerater som på forelskede piger, og som var besjælet af ønsket om, at hans liv ikke måtte blive uvæsentligt. Drevet af længsel efter at opleve autenticitet, absolut fylde i øjeblikket og total sammenhæng i tilværelsen meldte han sig til tysk krigstjeneste – efter Stalingrad og således efter at ethvert fornuftigt menneske måtte forudse tyskernes nederlag i 2. verdenskrig. En absurd beslutning, da Aksel angiveligt ikke var nazist og i øvrigt tæt forbundet med frihedskæmperen og kommunisten Sigurd i et følelsesfyldt og åndeligt højspændt venskab og desuden god bekendt af og diskussionspartner med en anden frihedskæmper, Hermann fra partiet Dansk Samling. Omkring ”det runde bord” i datidens studenterforening sad således folk med alle mulige livsanskuelser - politiske og andre – dog ikke eksplicit nazistiske. Vi følger nu i *flash back* forskellige repræsentanter herfra både i de vigtige krigsår 42-45 og i deres senere livsforløb med tilhørende projekter, der måske ikke ligefrem slog fejl, men i det mindste ikke udviklede sig, som de unge mennesker engang havde håbet. ”Det sku´ have været så godt, og så blev det faktisk så skidt” er læseren lige ved at udbryde – ikke helt ude af takt med bøgernes forfatter, der begynder sin fortælling på følgende vis: ”Her begynder en historie om en mand, som hed Sivert. Han troede han var død og det var han næsten også, men så lavede han minsandten op igen og fik en ny mening ind i sin tilværelse”.(Skou-Hansen,1986: 7). Allusionen til Kjeld Abells *Melodien, der blev væk* (1935) er umiskendelig, skønt samme forfatter senere behandles temmelig uærbødigt, da to venner, Sigurd og Aksel, sammen ser hans i datidens meget berømmede – og noget firkantede og politisk korrekte - film *Tak, fordi du kom, Nick* (1941), hvad der giver anledning til et meget morsomt parodisk referat.

Sivert, som forfatteren har døbt hovedpersonen i bind 1, fordi han som en anden gammel bold har ”ligget og sivet i tagrenden”, uden egentlig at vælge en kurs i sin tilværelse, har dog som ung også været dybt betaget af Aksel og af hans pige Tove, som stort set alle mændene var forelskede i, omend Sivert kun allernådigst fik lov til at opholde sig i udkanten af kliken,

”boldhoved” (dvs. sportsinteresseret) som han var og ikke ”æggehoved” som de andre, der bl.a. drøftede tysk filosofi og litteratur på meget højt plan. Det er ikke desto mindre Sivert, der ved det noget mistrøstige studenterjubilæum får reaktiveret gruppens erindring om Aksel og hans skandaløse og opsigtsvækkende skæbne. Og til sidst genfinder Sivert i al beskedenheden ”melodien”, idet en lejer i det boligkompleks, som Sivert har arvet, og hvor han udøver en art viceværtfunktion, endelig er i stand til at spille en ragtimemelodi på den rigtige måde, så den toner let og listigt og lystigt ud over området. Og Sivert konkluderer: ”Ingenting ordner sig og alligevel varer det hele ved”. (Skou-Hansen, 1986: 126). En art resignation og hengivelse til virkeligheden, som de øvrige studenterkammerater også efterhånden vil finde frem til, i takt med at læseren får deres mere målrettede drømme om en livsbane rullet op, samtidig med, at vi får at vide, at tiden og kompromiserne undervejs naturligvis slog skår i disse drømme.

Den gådefulde Aksel - og hans krigsfascination

Aksel ville derimod leve hurtigt, hårdt og stærkt. Det lykkedes ham at opleve rusen i kampen, før han faldt – på komplet meningsløs vis. Et sært amoralsk projekt, der dog alligevel finder og fandt en art genklang hos stort set alle de andre i deres fælles søgen efter egen identitet i en tilværelse, der nødvendigvis skulle aftvinges mening. Studenterkammeraterne er således delvis i stand til at leve sig ind i hans voldsomme livsberuselse, om end de fleste må slutte, at han i sin længsel efter fylde sprang direkte ud i tomheden og i sin drøm om ”det væsentlige” døde på en helt tilfældig og dermed uvæsentlig måde. Når Aksel ytrer sig om sine motiver, eller når hans nærmeste venner skal prøve at leve sig ind i dem, fremføres nogle umiskendeligt vitalistiske forestillinger.

Med ”vitalisme” eller ”livsfilosofi” (fra tysk ”*Lebensphilosophie*”) – de to betegnelser bruges i denne artikel synonymt – menes natur- og naturlighedsdyrkelse (autencitetsdyrkelse) med åndelige overtoner og oftest æstetisk iscenesættelse indenfor litteraturen og kulturlivet, med en opblomstring omkring 1900 strækkende sig til ca. 1960, men med rødder tilbage til romantisk panteisme, og, i Danmark, til Georg Brandes’ rationelt betonedede ateisme. Betegnelsen stammer fra naturvidenskaben (Haeckel, Drisch), hvor der i slutningen af det 19. århundrede opstod teorier om, at organiske liv ikke udelukkende kunne forklares fysisk-kemisk, men at man måtte antage eksistensen af en ikke-materiel åndelig livskraft. Vitalistiske filosoffer er Henri Bergson (”*l’elan vital*”) og Friederich Nietzsche (”det dionysiske”). Følgende danske forfattere kan siges at være vitalistisk influerede: Sophus Claussen, Thøger Larsen, Jeppe Aakjær, Johannes V. Jensen, Tom Kristensen, Kaj Munk, Gustaf Munch-Petersen, Rudolf Broby Johansen,

Poul Henningsen, Harald Bergstedt, Ole Wivel, Thorkild Bjørnvig. Hertil kommer en række billedkunstnere, bl.a. fynbomalere, Rudolph Tegner og J.F. Willumsen. Endelig er den intense dyrkelse af friluftslivet i det 20. århundredes første halvdel vitalistisk præget, og det samme er den folkelige idræt, som den udfoldede sig på Ollerup og Snoghøj. Den kulturelle strømning *kan* glide ud i både ekstrem spiritualitet og ekstrem krops- og instinktdyrkelse, hvorved rationaliteten negligeres. Den er i øvrigt karakteriseret ved kulturel bredde, karakter af religionserstatning og (gen)polarisering af kønsroller på biologisk baggrund.² Vitalismen er neutral overfor den gængse højre-ventre-opsplitning i kulturlivet og neutral overfor tradition-modernisme-opsplitningen. Den er endvidere karakteriseret ved dyrkelse af dynamik og intensitet i en grad, så undergang og genopstandelse på apokalyptisk vis ses som intimt forbundne, hvad der bl.a. kommer til udtryk i en dyrkelse af rus, ekstase og selvforglemmelse – og derfor også *kan* komme til udtryk i dyrkelse af kamp og krig. Det er især intensitetsdyrkelsen (og den dermed forbundne krigs-fascination), der er karakteristisk for Aksels vitalisme, som den skildres i *Det runde bord*.³

Nedenfor skal vitalismen i Aksels livsindstilling nærmere analyseres, og spørgsmålet om, hvor han dog har den fra, og hvordan hans venner er i stand til at genkende den og udtrykke sig på lignende vis, skal søges besvaret, idet det vil blive hævdet, at krigsbegejstringen og opfattelsen af kamp som intensiveret liv, hvoraf en ny og renere verden skal fremgå, ikke alene kendes fra tysk litteratur, hvor f.eks. digteren og krigsfilosoffen Ernst Jünger i lighed med andre tyske intellektuelle anskuede 1. verdenskrigs kaos som en totaloplevelse, men også fra dansk litteratur. Noget sådant må have ligget som en understrøm også i dansk åndsliv til trods for den dominerende radikale og pacifistiske politik mellem verdenskrigene, der givetvis bifaldtes af de fleste danskere, skønt den danske skønlitteratur i mellemkrigstiden er fattig på en egentlig pacifisme.

Denne for en eftertid at se dominerende tradition må snarere være blevet understøttet af *udenlandsk* skønlitteratur først og fremmest af Erich Maria Remarques uforlignelige anti-krigsbog *Im Westen nichts Neues* (1929), da *Intet nyt fra Vestfronten*, der med det samme slog internationalt igennem. En engelsk pendant er skuespillet *Journey's End* af R.C. Sheriff, skrevet 1928 og opført med stjerneskuespilleren Lawrence Olivier i hovedrollen 1929. Også her tematiseres skyttegravenes demoraliserende virkning og krigens meningsløshed. Pudsigt nok lader Tage Skou-Hansen Aksel læse begge ovennævnte værker sammen med anden krigslitteratur i sin gymnasietid, ligegyldig overfor deres tendens bare de handler om krig.

Aksels drøm om den intense livsopfyldelse i krigens ekstreme fare og turbulens lyder unægtelig ganske anderledes end Remarques og Sheriffs krigsskildringer, både i hans egen og i

andres mund. Nedenfor følger nogen eksempler - det første er et referat fra en ungdommelig diskussion mellem Aksel og Sivert:

Det var de samme nøgleord som sidst. Poesien og det væsentlige. Og spørgsmålet blev igen, hvordan poesien kunne blive til liv. Aksels svar var også det samme. Gennem handling. (...) hans formuleringer blev svævende, og han brugte identiske udtryk om det. Kaldte det også for det egentlige eller det elementære. (...) Krigen for eksempel. Krigen var et udslag af elementære kræfter. (Skou-Hansen, 1986: 61)

Den dybt imponerede Sivert, der her lytter intenst, kommer i sammenhæng med Aksels overvejelser til at tænke på Leni Riefenstahls kunstnerisk blændende ”Olympia”- film fra 1936, der havde været vist i de danske biografer og givet unge sportsinteresserede mennesker et dengang enestående indblik i de store idrætsstjernes udfoldelser, oftest uden at de tænkte nærmere over ophavskvindens politiske ståsted: ”Olympiadefilmen fra Berlin, som havde fået ham til at glemme alting. Tordenskyen over stadion og Deutschland über alles, før de vidunderlige løb og kast. Han synes ikke han ville nævne det, fordi det handlede om sport.” (Skou-Hansen, 1986:.63)

Sivert havde imidlertid ikke behøvet at være så undseelig, for han er faktisk på rette spor. Også Leni Riefenstahls film er vitalistisk – ligesom Aksels udtalelser om krigen som et udslag af elementærkræfterne, der netop kendes fra den ovenfor omtalte Ernst Jüngers værk. Olympiadefilmen indledes med en nøgenballet, der skal fejre de smukke og stærke menneskekroppe i deres ”naturlighed”, idet de kendte græske statuer bliver levende, bl.a. diskoskasteren. Filmens anden del indledes med en uforglemmelig tårnspringssekvens, hvor udspringerne, der følger efter hinanden med stedse større hastighed synes at levendegøre påstanden om, at mennesket *kan* flyve.

At smelte sammen med sin kummer og brænde sammen med sin glæde

– Toves betagelse

Således understøttes eller oplyses Aksels stedse mere ekstreme og rabiate udtryk for krigsbegejstring i flere omgange af kammeraternes moderate paralleller fra livsdyrkelse i andre kunstarter og især i anden litteratur. Markant i så henseende er nogle allusioner til J.P. Jacobsens *Fru Marie Grubbe* (1876), som vi i værkets andet bind erfarer, at Aksel og hans ven Sigurd har gjort veninden Tove bekendt med, efter at hun hidtil har befundet sig i en slags tornerosesøvn både

erotisk og litterært: ”Aksel forærede hende Marie Grubbe og verden var pludselig helt forskellig. Der var andet end det dagligdags. Noget man kunne længes efter med hele sin sjæl.” (Skou-Hansen, 1987: 144)

Det tilsvarende sted hos Jacobsen, der beskriver den unge Maries første alvorlige forelskelse, lyder: ”Livet saa pludselig helt anderledes ud, der var andet til i Verden end de Dagligdags; det Store, Skjønne, det brogede Rige, som det stod om i Historiebøger og Viser, det kunne en alt sammen møde. Der var da virkelig Noget til, En kunde længes efter af sin ganske Sjæl.”(Jacobsen, 40: 1969)

Toves refleksion over Aksels vanvittige krigsdeltagelse på tysk side lyder som følger: ”Hans beslutning syntes udsprunget af trods mod alt, hvad der ellers optog ham. Af lede eller utålmodighed. Eller trang til at brænde sammen med livet og blive en helt anden end han hidtil havde været”. (Skou-Hansen, 1987:146-47)

Hun associerer her til et berømt sted i Jacobsens roman: ”Jeg vilde at Livet skulde tage mig saa stærkt at jeg nedbøjedes eller opløftedes, saa der intet var Tankerum i mit Sind for Andet end som det, der løftede mig op, eller det, som der bøjede mig ned; jeg vilde smelte ud i min Kummer eller brænde sammen med min Glæde.” (Skou-Hansen, 1987: 103)

Og efter at Tove har mistet Aksel og ikke kan komme fri af sin binding til ham, skønt hun efterfølgende beslutter sig til at bryde med al romantik - også fagligt set - idet hun dropper sit studium af tysk litteratur og begynder at læse til farmaceut, tænker hun stadig (ubevidst) i Marie Grubbe-termer – nu for at beskrive sin egen situation: ”Det var som der var sprunget en streng i hende. Som om hun havde hørt en musik, hun ikke havde lov til at høre og dens klange havde revet noget i stykker i hende, som ikke kunne vokse sig sammen igen. Som om hun aldrig mere ville kunne komme ind i livet som andre mennesker og føle ligesom dem.”(Skou-Hansen, 1987: 149)

Marie Grubbe udtrykker sig således: ”(...) at jeg havde rørt ved en Stræng, der intet maatte tone, og ved dens Klingen var noget revet sønder i mig (...) saa jeg aldrig vilde fange min Førlighed igjen, at jeg kunde tvinge Livets Dør aaben.” (Skou-Hansen, 1987: 104)

Som de andre studenterkammerater må Tove – selvfølgelig - afvise Aksels svar på livsgåden: ”En pervers eventyrlyst – var det andet? Som om det han havde stræbt efter var blevet aldeles indholdsløst og hans længsel efter væsentlighed end i lutter tomhed.” (Skou-Hansen, 1987: 148) Aksels livsfilosofiske udbrud holdes således i tømme af kammeraternes indvendinger, og at de forståeliggøres af de omtalte citater og allusioner fra almindelig kendt litteratur.

Tage Skou-Hansen er i øvrigt ikke alene om at have bemærket ligheden mellem Marie Grubbes livslængsel og senere vitalisme, cf. Bengt Algot Sørensen, ”J.P. Jacobsens problemfyldte

vitalisme”, *Kritik* 171, 2004: 36-41). Artiklen er, som det fremgår, skrevet efter *Det runde bord* og i øvrigt uden referencer til netop dette værk.

Aksels vanvittige breve – og Sigurds delvise forståelse

I tredje bind af *Det runde Bord*, som er helliget Sigurd, Aksels nærmeste ven, der har været gennem familiemæssigt sammenbrud og politiske skuffelser, idet hans ungdoms tro på kommunismen brød sammen ved synet af Østtysklands realiteter, får læseren omsider adgang til Aksels breve fra fronten, som han i sin tid sendte til en forelskede Tove, og som hun nu på opfordring har overladt Sigurd, idet de begge mere eller mindre håber, at kunne komme gåden om Aksel nærmere. Hvis man skal tro brevene, oplevede Aksel virkelig rus og ekstase i kampen, samtidig med, at han som noget for ham helt nyt, hovmodig individualist, som han var, synes at have åbnet sig for et menneskeligt fællesskab med de jævne soldaterkammerater. Ét af de karakteristiske breve, der postulerer, at hans drøm om at møde det absolutte blev opfyldt, lyder:

”Så har jeg endelig, endelig prøvet det. Jeg har været i kamp. Rystende ræd var jeg naturligvis ellers var der ikke spor ved det. Men nu er jeg hverken bange eller rastløs eller utålmodig og jeg skal aldrig længes mere. Jeg kommer snart i kamp igen!” (Jacobsen, 1969: 457)

Og endnu et brev fra samme periode:

”Hele landsbyen brændte. Byger af gnister krøllede sammen over hustagene. Flammer steg til vejrs og rørte ved de lave skyer. Nede i Floden, i hvirvlerne under resterne af broen, var der spejlbilleder af ild. Og det blæste hele tiden så hedt som om der var ild i blæsten. Men jeg så en stor fugl, som fløj gennem ilden dens vinger blev svedet og dens øjne sprængt, tænker jeg. Men den fløj. Så kom pludselig regnen med en knitren ligesom tørre kviste det fænger i. Men der var jo ingen kviste. Det var jorden der begyndte at syde, da regnen ramte den. Det var jorden selv, som var ved at brænde også. Jeg huskede den ene linje og intet ellers: ”alt er unyttig undtagen vor skælven”. (Skou-Hansen, 1989: 459)

Aksels afsluttende citat er hentet fra ét af Sophus Claussens apokalyptiske digte, nemlig ”Imperia” (1909), hvor der - muligvis under indtryk af optakten til 1. verdenskrig - drømmes om den helt store ekstatiske forløsning, når den gøldige jord-kerne favner ilden i et møde mellem de ultimative

ekstremer. Angående fuglen i ildhavet er det måske næsten overflødigt at bemærke, at det drejer sig om et fugl Fønix-billede på genopstandelsen af ødelæggelse. - Den mere nøgterne Sigurd konkluderer:

En betagelse af vold og grumhed. En ophøjelse af ødelæggelsen til noget næsten guddommeligt, hinsides enhver fornuft. Under andre forhold ville det have kaldt på en umiddelbar fordømmelse hos Sigurd. Nu hørte han også noget andet i Aksels stemme, som fik ham til at glemme sin forargelse. Den voldsomhed han oplevede med, den nøgenhed i udtrykket. Han brændte af energier, som var større end ham selv og havde fået noget igen for sit mod. Måske selve den opfyldelse han ventede sig af krigen. En ekstase som overgik al anden rus i poesi og musik. (Skou-Hansen, 1989: 459).

Men lidt efter fastslår han, at det nye liv, der i Aksels forestillingsverden skulle komme efter ødelæggelsen, opstå af de knuste sammenhænge, jo ikke havde indfundet dig. Ideen om tilintetgørelse og opstandelse så og sige i én bevægelse er en yndlingsforestilling både i vitalismen i almindelighed og hos Aksel. Intensitetsdyrkelsen, der rummes i denne forestilling, er i øvrigt knyttet til alle aspekter af vitalismen, også til den mere venlige natur- og frugtbarhedsdyrkelse.

Intensitetsdyrkelse og apokalypse i dansk litteratur

Ved en førstelæsning undrer man sig imidlertid over, hvor Aksel har fået sine grundlæggende idéer fra, og over at studenterkammeraterne overhovedet er i stand til i nogen grad at følge ham, men kan faktisk efterspore en linje i dansk litteratur, der rummer beslægtede forestillinger, bl.a. i tilknytning til 1. verdens- krig. Det ser dog ud til, at de dristige destruktions-syner stopper i og med Tom Kristensens *Hærværk* (1930) og det indlagte "Angst"- digt fra 1928 med dets længsel efter skibskatastrofer og pludselig død. Mon ikke 30'ernes nødvendige optagethed af dagen og vejen, radikalismens indbyggede pacifisme og pragmatiske livsindstilling og ikke mindst kulturradikalismens opmarch mod fascismen satte en stopper for syner af denne art – også selvom de kun var symbolsk mente? Vitalismens anden og for danskere mere fortrolige side med dens forherligelsen af kvinden, frugtbarheden og kroppen fortsatte derimod (bl.a. hos Johannes V. Jensen og 30'ernes socialrealister), men kunne næppe helt mætte sulten efter oplevelser og noget mere og andet end hverdag og materialitet. Det er grunden til, at Aksel kan virke som magnetfelt for

vennerne og genopvække erindringen om deres ungdommelige længsel efter intensitet hos de medlemmer af kliken, der søgte meningsfuldhed på helt anden vis.

Det er sandsynligt, at en gruppe studenter i datiden var specialister i tysk filosofi og digtning på et så dybt plan, som vore dages studerende knapt kan forestille sig. Men paralleller til den tyske litteraturs dyrkelse af undergang og genopstandelse kunne som tidligere nævnt også være fundet i dansk litteratur – også andre steder, end dem romanerne selv gør opmærksom på, - oven i købet også ofte iklædt krigsmetaforik. Den nationale og militærbegeistrede Valdemar Rørdam ytrede sig således i digtet ”Ragnarok” ved udbruddet af første verdenskrig i Berlingske Tidende 22.11.1914.

Hvem der end sejrer først, og hvem der taber –
 Eet skimter vi mens Kampen endnu tordner:
 Verden befrugtes af den hede Damp.
 Det er en Dødsstrid, men en Strid, der skaber.

I Sophus Claussens mangetydige og dunkle digt ”Digteren og Daarskaben” (1916) hedder det.

Der gik en Poet foran Menneskers Dør
 Og tilbød dem Verden mer rig end før.
 Han loved dem Verden mer vild og ren
 Nar Stormfloden først havde raset ud.
 En Strandbred med blinkende Sand og Sten.
 Han loved en Verden mer ren og vild
 End det sydende Hav og den lutrende Ild
 (Claussen, 1983:. 44)

Samme år, dvs. midt under første verdenskrig, lod Henrik Pontoppidan én af sine personer, Torben Dihmer fra *De Dødes Rige* (1912-16) betragte sit fædrene gods, Favsngholms brand på følgende vis: ”Der var noget i dette vilde Flammebaal, der virkede befriende på hans Sind. Han følte sig tusinde mile borte, og ildhavet lyste for hans indre syn som en dæmonisk Bebudelse af den store Verdensbrand, han havde ventet paa, den Syndflod af Ild, hvori en fordærvet Menneskeslægt skulde nedhvirvles og forgaa!” (Pontoppidan, 1922, II: 277)

Pontoppidan forfærdede senere sine radikale venner med ”En Nytaarsshilsen” i *Dagens Nyheder* 1.1.29, (samme år, som oversættelsen af *Intet nyt fra Vestfronten* udkom) hvor han nok indrømmede, at krigen var grufuld og muligvis ville blive endnu mere vederstyggelig i fremtiden, men hvor han alligevel skosede det folk,” der af Angst for Livet aldrig vover sig til at tage et Foryngelsens Bad i de stride Strømme, som skænker de store Oplevelsers Gys af Fryd og Fortvivlelse.” Mens Pontoppidan dog forsøgte at tænke på hele folket, udtalte Karen Blixens bror, Thomas Dinesen sig - hvad der turde være mindre kendt i eftertiden - i trodsig Nietzsche-inspireret egoisme, da han i *No Man´s Land*, - ligeledes fra 1929 - insisterede på have deltaget som frivillig i 1. verdenskrig udelukkende for at opleve den intense kampsituation, og ingenlunde fordi han var politisk eller moralsk overbevist om englændernes retfærdige sag:

Hvad angaar det saa os, om Krigen nok saa meget kan kaldes meningsløs eller taabelig – hvad Mening kan vi overhovedet se i Livet? Livet er Livets eneste Mening og Maal, og bringer Krigen end et Overmaal af Drab og Død, saa kan dog Kamp og Krig som intet andet puste Livet i hvidglødende Flamme, skabe Kærlighed og Had, Begejstring, Udholdenhed og mod, Lidelse og Sorg. Vi, der har været med i denne Tid, har virkelig prøvet at leve. (Dinesen, 1929:144)

Tom Kristensen skriver i ”Kunst Økonomi, Politik”, (1932), optrykt i *Mellem Krigene* (1946), at Thomas Dinesen efter offentliggørelsen af bogen blev skældt ud for at være ”lystmorder”, da han blandt andet også sammenlignede drabet på en modstander i krigen med et vellykket elskovsforhold. Imidlertid mente Tom Kristensen trods alt, at kunne genkende en forsinket æstetiker og Dionysosdyrker i Thomas Dinesen, der mindede om ham selv, Bønnelycke og Hans Hartvig Seedorff i tiden omkring 1. verdenskrig. - Og Tom Kristensen skulle nok være i stand til at genkende dyrkelsen af rusen i destruktoren.

Vitalisme blandt Århusstudenter i 1940 ´rne

Den desperate romantik omkring tilintetgørelse og genopstandelse synes imidlertid stadig at have været genkendelig eller endog en fristelse også for de unge Århusstudenter i 1940 ´rne, som Tage Skou-Hansen meget senere (1986-91) fremstiller dem – med baggrund i en selvoplevet virkelighed. Hans egen deltagelse i frihedskampen turde være almindelig kendt, og Aksel-figuren er dannet over en eksisterende person, Knud Jensen, hvis paradoksale beslutning om at bevæge sig fra litteraturmiljøet til krigsdeltagelse på tysk side også omtales i Thorkild Bjørnvigs erindringsbog

Jordens hjerte (1986). Tage Skou-Hansens problem i *Det runde bord* har utvivlsomt været at få Aksels for nutidsdanskere højst besynderlige opfattelse af krig som et møde med det elementære, og af destruktion og genopstandelse som ét og det samme, gjort begribelig og endvidere få sandsynliggjort, at Aksels kammerater, der selvfølgelig må afvise hans ekstreme anskuelser, alligevel er anfægtet af hans livsvalg. Dette sker, som ovenfor påvist, bl.a. ved at alludere til og citere tyske og danske kunstværker, der er mere almindeligt kendte og acceptable, end f.eks. Ernst Jüngers krigsfilosofi ville have været det, men som dog på deres vis indeholder en beslægtet intens livsdyrkelse.⁴ I samme bevægelse søger forfatteren utvivlsomt at forklare den gnist af forståelse for Knud Jensens/ Aksels handle måde, han rummer i sig selv. Sagt på en anden måde: at udforske den krypto-romantiker, der gemmer sig i hans eget store realistiske forfatterskab.

¹ Den i artiklen benyttede udgave er *Det runde bord* 1-2, 1992. København Gyldendal, som er en samleudgave af de fire bøger *Springet*, 1986, *Krukken og stenen*, 1987, *Det andet slag*, 1989, *Sidste sommer*, 1991, hvortil der refereres med arabertal.

² Om (gen)polarisering af kønsrollerne i vitalismen, se Lise Præstgaard Andersen, "Naturkvindernes indtog", Gertrud Hvidberg-Hansen og Gertrud Oelsner (red), *Livslust. Sundhed-Skønhed-Styrke i dansk kunst 1800-1940*, 2008. Fuglsang Kunstmuseum og Fyns Kunstmuseum, pp 198-1940.

³ Vitalismedefinition og synonym brug af "vitalisme" og "livsfilosofi" behandles også i det hidtil nyeste værk om emnet: Anders Ehlers Dam, *Den vitalistiske strømning i dansk litteratur omkring år 1900*. 2010. Århus. Århus Universitetsforlag.

⁴ Om Ernst Jünger som inspirationskilde bag de fiktive Aksel-breve, se Nils Gunder Hansen, *Tage Skou-Hansen. Et forfatterskabsportræt*. 2004. København: Gyldendal, p. 314ff. og Steffen Arndal, "Rainer Marie Rilke, Knud Jensen og Thorkild Bjørnvig", *Nordica* 22. 2005. Odense: Syddansk Universitetsforlag, pp. 145-167.

Referencer:

Abell, Kjeld, 1935. *Melodier der blev væk*. (Drama). København: Gyldendal.

Abell, Kjeld, 1941. *Tak fordi du kom, Nick*, (Film), instruktion Svend Methling.

Algot Sørensen, Bengt, 2004. "J. P. Jacobsens problemfyldte vitalisme," *Kritik* 171, pp. 36 – 41
København: Gyldendal.

Anrndal, Steffen, 2005. "Rainer Maria Rilke, Knud Jensen og Thorkild Bjørnvig", *Nordica* 22.
Odense: Syddansk Universitetsforlag, pp. 145-167.

Bjørnvig, Thorkild, 1986. *Jordens hjerte*. København: Gyldendal.

Claussen, Sophus, 1909/1912. "Imperia", *Danske Vers*. København: Gyldendal.

Claussen, Sophus, 1916/1983. "Digteren og Daarskaben", *Sophus Claussens lyrik*, bd.V, red. Jørgen Hunosøe. København: Gyldendal.

Dinesen, Thomas, 1929. *No Man's Land*. København, Gyldendal. Anvendt udgave: 2.udg. København: Vintens forlag.

Ehlers Dam, Anders, 2010. *Den vitalistiske strømning i dansk litteratur omkring år 1900*. Århus: Århus Universitetsforlag.

Hansen, Nils Gunder, 2004. *Tage Skou-Hansen. Et forfatterskabsportræt*. København. Gyldendal.

Hansen, Tage Skou, 1986-91. *Det runde bord*. København, Gyldendal. Anvendt udgave: 2. udgave 1992. Førteudgaven består af fire bøger: *Springet* 1986, *Krukken og stenen* 1987, *Det andet slag* 1989, *Sidste sommer* 1991.

J.P. Jacobsen, 1876/1969. *Fru Marie Grubbe*. København. Gyldendal. Anvendt udgave: Ottosen, Jørgen (ed.). *Fru Marie Grubbe*. København. Gyldendal.

Kristensen, Tom, 1928. "Angst" – optrykt i *Hærværk*, 1930.

Kristensen, Tom, 1930. *Hærværk*, København: Gyldendal.

Kristensen, Tom, 1932/1946. "Kunst, Økonomi Politik", optrykt i: *Mellem Krigene*. København: Gyldendal.

Pontoppidan, Henrik, 1912 – 16/ 1922. *De dødes Rige*. København. Gyldendal.:Anvendt udgave: 4. udgave.

Pontoppidan, Henrik, 1929 "En Nytaarshilsen", *Dagens Nyheder*, 1. 1.

Præstgaard Andersen, Lise, 2008. "Naturkvindernes indtog", Gertrud Hvidberg Hansen og Gertrud Oehlsner (red.), *Livslust-Sundhed-Styrke i dansk kunst 1890-1940*. Fuglsang kunstmuseum og Fyns kunstmuseum., pp. 198-217

Remarque, Erich Maria, 1929. *Im Westen nichts Neues*, da 1929., *Intet nyt fra Vestfronten*. København. Gyldendal.

Riefenstahl, Leni, 1936. *Olympia* (Film).

Rørdam, Valdemar, 1914. "Ragnarok", *Berlingske Tidende*, 22.11.

Sheriff, R. C., 1928/2000. *Journeys End*. England: Penguin Classics.